

LEVEN NA DE HOGESCHOOL

BEWUST BIOLOGISCH

TOEN RONNY AERTS IN 1989 BIJ ZIJN PROMOTIE TOT INDUSTRIEEL INGENIEUR LANDBOUW TEGEN ZIJN JAARGENOTEN ZEI DAT HIJ THUIS OP DE BOERDERIJ ZOU GAAN WERKEN, VONDEN VELEN DAT EEN VREEMDE KEUZE. MAAR RONNY IS EEN BOER IN HART EN NIEREN, EEN DIE GRAAG EN VEEL NADENKT OVER ALLES WAT HIJ ONDERNEEMT.

Ronny werkt en woont op *De Ploeg* in Herselt (Blauberg). Dat is de hoeve van zijn ouders, die al sinds 1986 een deel van haar melk omzet in zuivelproducten voor thuisverkoop. *De Ploeg* is ook bijzonder omdat er vijf gezinnen samen de kost verdienen.

Veilig voedsel van de boer

In het begin van de jaren '90 werd de Europese commissie zich er steeds sterker van bewust dat we op een aantal plaatsen op ons continent te veel mest produceren en dat zoiets op termijn tot ecologische en economische rampen zou leiden. De nieuwe Europese regelgeving zette Vlaanderen er dan toe aan om een *MestActiePlan (MAP)* uit te werken tegen 1995. 'Ik voelde mij, net als alle boeren, geïsoleerd en dacht: waarom kunnen ze ons niet met rust laten?' zegt Ronny. 'De stiel is zo al moeilijk genoeg en de maatschappelijke waardering onbestaande. Een paar jaar lang heb ik slapeloze nachten gekend door het MAP. Niet omdat ik boetes kreeg, niet omdat ik mijn mest niet weggewerkt kreeg binnen de normen, maar omdat ik mij er langzaam bewust van werd dat het MAP terecht was. Dat we inderdaad veel te veel mest in de bodem brengen en zo het bodemleven en onze eigen leefomgeving zwaar onder druk zetten. Ik wist dat we niet goed bezig waren en wou daar echt iets aan doen. Maar ik vond geen oplossingen en bleef dus maar wat aanmodderen.'

De dioxinecrisis deed daar nog een schepje bovenop. 'Ik kreeg toen een klant over de vloer die zei dat hij blij was dat hij rechtstreeks op de boerderij zijn aankopen deed. Want zo voelde hij zich veilig. Daar heb ik pas van wakker gelegen. Ook wij kochten toen immers ons krachtvoer aan en hadden, net als iedereen, geen enkele controle op mogelijke fouten in de productie. Ik kon mijn partners ervan overtuigen om alleen nog enkelvoudig krachtvoer te gebruiken. In diezelfde periode was ik mij ook bewust geworden van de sojaproblematiek. Sojaschroot, dat klassiek in krachtvoer zit, is een afvalproduct van de margarineproductie en dus een directe concurrent voor *mijn* boter. Belangrijker nog was het besef dat grote delen van het Amazonewoud sneuvelen om er soja te kunnen telen. En ik heb zelf gezien hoe de lokale familiale landbouw daar de dupe van is. De kleine boeren werken er in erbarmelijke omstandigheden, de industriële landbouw ontziet niets of niemand. Daar wou ik niet langer aan meewerken. Ons krachtvoermengsel bestaat nu uit 50% maïsmeel en verder wat maïsgluten, bietenpulp,

tarwe en lijnzaadschroot. De maïsgluten en het lijnzaadschroot zijn de vervangers van het traditionele sojaschroot.'

50 x rond de aarde rijden

'In de winter van 2002-03 zag ik opnieuw een beetje licht aan het eind van de donkere tunnel waarin we stapten. Adviseur Wim Govaerts was immers op zoek naar bedrijven die in het *gras-kloverproject* wilden stappen. Vanuit de *Europese Unie* is er al een tijdje een aanmoedigingsbeleid voor die gewascombinatie.' *De Ploeg*, die in overgang was richting biologische landbouw, vond hij een ideaal bedrijf om te experimenteren. Op zijn aangeven hebben ze in het voorjaar 8 ha gras-klover ingezaaid ter vervanging van maïs. 'Het enige waar ik nu spijt van heb,' zegt Ronny overtuigd, 'is dat ik niet meteen volledig ben overgeschakeld. De omschakeling met een beetje minder maïs en heel wat minder krachtvoer liep immers niet van een leien dakje. Het heeft nogal wat tijd gekost voor we dat in orde hadden.'

'Gras-klover moet je vijfmaal per jaar maaien en mijn collega's verkneukelden zich in de extrakosten die dat zou meebrengen. Ik ben dan maar eens goed gaan rekenen: wij moeten nu veel minder ploegen, eggen, zaaien, spuiten, enz. Het nettoresultaat is dat we beter af zijn dan bij de maïsmonocultuur. Daar komt bovenop dat wij nog nauwelijks stikstofkunstmest gebruiken. Vroeger kochten wij 45000 kg stikstof per jaar aan, nu nog nauwelijks 7 500 kg. Professor Schmidtke beweert dat voor de productie van 1 kg stikstof net zo

veel energie nodig is als voor een autorit van 50 km. Met onze besparing kun je elk jaar dus ongeveer 50 maal rond de aarde rijden. Daar voel ik me al wat beter bij.'

Biologisch zonder label maar mét klanten

Het bedrijf telt 104 koeien en ruim de helft van de melk gaat naar de hoefwinkel. Daar gaan de producten over de toeg die Ronny's echtgenote Chris Lathouders, een industrieel ingenieur *Landbouw- en Voedingsindustrieën*, ter plaatse maakt: melk, botermelk, verse kaas, harde kaas, yoghurt, boter, roomijs, rijstpap, choco en chocomousse. De omschakeling naar gras-klover heeft ook voor de klanten duidelijke voordelen. Gras-klover bevat veel onverzadigde vetzuren. Dat betekent dat er in de zuivelproducten behoorlijk wat omega 3-vetzuren zitten. Je merkt dat onder andere aan de boter die ook in de winter veel zachter is dan vroeger.

Ronny en Chris werken zoveel mogelijk biologisch, maar hebben het er niet voor over om het label *biologisch* te verwerven. 'Onze controleurs zijn onze klanten, die ons voortdurend confronteren met de kwaliteit van onze producten', zeggen ze. 'Een biologisch label zou de kostprijs opdrijven en we willen vooral produceren voor Jan-met-de-pet uit de buurt en niet voor het betere publiek dat aan het label vasthoudt.' Toch krijgt *De Ploeg* de laatste tijd steeds meer klanten die bereid zijn flink wat afstand af te leggen voor de zuivel uit Blaubeerg. Daar staan aan de ene kant de betere smaak en het ruime aandeel aan omega 3-vetzuren garant voor. Aan de andere kant biedt *De Ploeg* yoghurt aan die erg rijk is aan zogenaamde probiotische bacteriën. Klanten met diarree, constipatie en zelfs voedselallergie reageren daar erg goed op en ze vertellen het voort aan ieder die het horen wil.

Gras, klover, gerst en maïs

Op het bedrijf staan 61 ha gras-klover, 5 ha korrelmaïs en 6 ha zomergerst, de laatste twee voor het zelf samengestelde krachtvoer. Bij gras-klover mengen ze Engels raaigras met witte klover en rode klover. De witte klover kruipt over de grond, wortelt oppervlakkig en vult snel alle gaatjes. De rode klover

wortelt veel dieper en brengt zo structuur in de bodem en zorgt voor een dikke zode. Hij levert ook meteen veel gewas, maar verdraagt nauwelijks betreding. Korrelmaïs en zomergerst gaan elk jaar weer naar een ander perceel. Dat heeft nogal wat voordelen. Bij de maïs volstaat schoffelen om de onkruiden te bestrijden, omdat die vijf jaar lang geen kans kregen onder het gras-klavermengsel. Er moet ook geen kunstmest meer bij, want de gescheurde zode levert voldoende na en de toegediende drijfmest volstaat ruimschoots, waardoor bespuitingen ook niet nodig zijn. De gerst zaaien ze op *De Ploeg* in tegen 80% van de normale dosis. Dat geeft dus ook maar 80% opbrengst. 'Dat geeft niet,' stelt Ronny, 'We zaaien immers gras-klover onderdoor. Die wordt in eerste instantie onderdrukt door de snelgroeïende gerst, maar de planten staan met ingehouden kracht te wachten tot de gerst verdwijnt in de maaidorser. Daarna schieten ze de hoogte in en leveren ze nog twee sneden in navrucht.

Agroforestry, maar liever geen bos

Enkele jaren geleden trok Ronny met *WERVEL* (*Werkgroep voor Rechtvaardige Landbouw*) naar Brazilië om de boeren ginder ervan te overtuigen meer samen te werken en zo een betere toekomst tegemoet te gaan. Hij kwam er in contact met *agroforestry*. Hij zag hoe de boeren hun koeien in een afgerasterd stuk bos lieten grazen om zo hun plantage open te houden. *WERVEL* kwam op het idee om dat ook bij ons te gaan toepassen. Agroforestry zou een beetje het verlies aan hagen, houtkanten en hoogstamboomgaarden kunnen compenseren.

Ronny had al eerder gemerkt dat zijn koeien bij warm weer altijd snel in de richting van een houtkant ver van hun stallen stapten om er in de schaduw te gaan liggen. Zelfs om te drinken keerden ze nauwelijks terug en dat kwam de melkproductie niet ten goede. Toen *WERVEL* vrijwilligers zocht om agroforestry uit te proberen, stelde hij zich kandidaat.

Ronny wou twee percelen dicht bij de hoeve beplanten: een met notelaars en een met wintereik, maar eerst moest hij een paar hindernissen overwinnen. De Vlaamse wetgeving zegt immers dat koeien niet in een bos mogen grazen. Van het *Agentschap voor Natuur en Bos* kreeg hij de raad om niet meer dan 50 bomen per hectare te planten en de bomen op meer dan 12 m uit elkaar te zetten. In hoogstamboomgaarden mogen koeien wel grazen, maar niemand kon met zekerheid zeggen of notelaars 'fruit' opleveren.

Met zijn keuze wil Ronny een paar vliegen in

een slag slaan. Op lange termijn heb je uiteraard de productie van hout van zeer goede kwaliteit. Op wat kortere termijn heb je ook noten, waarvan hij verwacht dat ze in een aangepaste verpakking in de winkel wel hun weg zullen vinden. Bovendien kunnen zijn koeien dicht bij de stal en dicht bij hun drinkplaats schaduw zoeken en kunnen bomen met hun lange wortels diep doorgespoelde meststoffen recupereren. Niet onverwacht is het feit dat het gras

onder de bomen veel minder energierijk is, wel onverwacht is dat Ronny dat een voordeel noemt: 'Minder energierijk voedsel helpt om de pensverzuring in de zomer tegen te gaan en dat is nogal eens een probleem. Door een te zure pensinhoud verteren de koeien een belangrijk deel van hun voedsel niet en wat ze niet opnemen, kunnen ze uiteraard niet omzetten in melk.'

Tinten van groen

WERVEL zorgde ervoor dat zeven *JNM*-leden (*Jeugdbond voor Natuur en Milieu*) mee kwamen helpen om de bomen te planten. Die jonge natuurliefhebbers zien immers graag weiden met bomen in de onmiddellijke buurt van het de Merode-gebied. Het kan de lokale biodiversiteit alleen maar aanzwengelen. Ronny is trouwens niet aan zijn proefstuk toe wat de samenwerking met donkergroene jongens betreft. Hij koopt al jaren maaisel van *Natuurpunt*. Het komt onder andere uit de Langdonken, een natuurgebied in Herselt met een rijke flora. Dat levert erg structuur- en kruidenrijk voedsel, wat niet alleen de spijsvertering en de gezondheid van de dieren ten goede komt, maar ook de smaak van de zuivelproducten. Hij vindt dat het dringend tijd wordt dat agrariërs en natuurbeschermers elkaar vinden op basis van wederzijds vertrouwen. Zijn voorbeeld bewijst dat het kan, maar het zal niet eenvoudig zijn om iedereen daarvan te overtuigen.

■
Dirk De Roose

